

Ons Pensioen

TIJDSCHRIFT VAN DE BPP: BELANGENVERENIGING
PENSOENGERECHTIGDEN PENSOENFONDS ZORG EN WELZIJN

Interview met Baukje Vegter

Impressie Algemene Ledenvergadering

In de laatste fase is menselijk contact belangrijk

BPP

Belangenvereniging
Pensioengerechtigden
Pensioenfonds Zorg en Welzijn

Jaargang 38, 2e kwartaal 2023 nummer 2

Geschiedenis geschreven

Voor u ligt het tweede nummer van dit jaar. Na de historische gebeurtenis op 30 mei toen de nieuwe pensioenwet een feit was geworden. Er is geschiedenis geschreven. Een gebeurtenis dat kan worden geplaatst in het rijtje andere ingrijpende besluiten zoals de invoering van het algemeen kiesrecht, de AOW en de euro. In de volgende fase moet de praktische uitwerking zijn weg vinden. Was het eerste deel al spannend, de komende jaren zijn dat evenzeer. Het mag duidelijk zijn dat het voor BPP ook het nodige betekent. We houden u uiteraard op de hoogte.

De tijden zijn niet licht in pensioenland. Het nieuwe stelsel is, ondanks alle inspanningen, niet een onomstreden wet. Er mag verwacht worden dat de Wtp de kranten en tijdschriften nog van veel kopij zal voorzien. Er zijn wel zorgen omdat niemand weet hoe de transitie (administratief en financieel) zal uitpakken. Zo las ik dat er mensen zijn die liever hadden gezien dat alleen de nieuwe deelnemers zouden moeten vallen in het nieuwe stelsel. Een twee sporenbeleid dus. En nog steeds zijn er zorgen die pas ten einde zijn bij een succesvolle transitie. Gelukkig denken de pensioenfondsen het te redden. Ook nu er een extra jaar voor is uitgetrokken. Verder zijn er veel die hun hart vasthouden aan de vermeende golf van rechtszaken die in het verschiep liggen. Of dat zin heeft zal de tijd leren, maar de zorg is er.

BPP heeft uiteraard een grote rol bij de uitvoering. Cees en Jaap schrijven erover in een lezenswaardig artikel dat de situatie helder verwoordt. In ieder geval is de vereniging blij met het resultaat, en volgt de zaak op de voet in zijn rol bij de sociale partners over het transitieplan en het pensioenfonds via de Pensioenraad over de aanvaarding van dat plan.

We verhalen verder van een geslaagde jaarvergadering. Daarin stond het nieuwe pensioenstelsel centraal met levendige bijdragen vanuit de aanwezigen. Ook is er een interessant stuk over zingeving, en een mooi verhaal over Baukje Vegter die het bestuur verlaat. En helaas betreuren we twee mensen die veel voor de vereniging hebben betekend. Ze worden in dit nummer herdacht.

Elke vereniging heeft altijd twee dezelfde onderwerpen die aandacht vragen: een personele en een zakelijke. De eerste is de oproep aan mensen om zich beschikbaar te stellen voor een bestuursfunctie. Velen aarzelen, maar bedenk dat zo'n functie u ook verrijkt. Dus vanaf deze plek roep ik u op om deze uitdaging aan te gaan; meld u aan! En de tweede is de contributiebetaling. Voor degenen die het aangaan: wilt u eraan denken de contributie te voldoen.

Tot slot

Als opvolger van Rudolf Jan als hoofd- en eindredacteur, moet ik mijn weg vinden. Een functie die hij uitmuntend heeft vervuld. Wij kenden elkaar niet, maar we hadden wel overeenkomsten. Zo was hij secretaris van de Vereniging van Bedrijfsjournalistiek en Interne Communicatie, en ik ben daar later voorzitter van geweest totdat de vereniging opging in de Beroepsvereniging voor Communicatie (nu Logeion). Net als hij ben ik politiek actief, en net als hij vind ik een glas wijn lekker. De lezer begrijpt dat ik me verheugde op de beoogde samenwerking. Maar helaas heeft dat geen doorgang kunnen vinden. Gelukkig wordt het redactieteam ook goed bemand door Jaap van der Spek, Pierre Thijssen en Cees Michielse. Ook hebt u kennisgemaakt met het werk van de nieuwe vormgever Annelies van Roosmalen. Dus ik ben niet de enige nieuweling.

Ik ben in 1972 in dienst getreden bij PGGM waar op dat moment 72 mensen werken, een deel uit Amsterdam, een deel uit Den Haag. Ik vond het wel leuk, zo'n klein bedrijf. Dat ook nog was verhuisd naar mijn toenmalige woonplaats Zeist. Het kantoor kwam in een

oud klooster (fraters) in een park naast de Bedrijfsvereniging voor de Gezondheid. Later betrok PGGM in het hele gebouw dat steeds werd verbouwd. En zo heb ik tot 2000 (1400 medewerkers) gewerkt aan de (geldelijke) toekomst van de deelnemers op een plek met een verleden. Ik was in september 1971 een jaar in militaire dienst, toen Bart de Jong mijn collega werd. Toen ik een jaar in dienst was bij PGGM, werd Bart opnieuw mijn collega. En nu Bart bij BPP in het bestuur zit, ben ik zijn collega geworden. Hoe leuk is dat?

Jan van Gelderen

Ons Pensioen

Inhoudsopgave

2. Geschiedenis geschreven
3. Inhoudsopgave en colofon
4. Een nieuwe Pensioenwet
5. Van de Bestuurstafel
6. Herinneringen aan oud-voorzitter Joop Caljouw
7. Interview Baukje Vegter: "Ik kies voor het avontuur"
8. Bij het overlijden van Jan van Pijkeren
9. Inspraak met pit op ALV (*vervolg op pagina 12*)
10. Foto-impressie ALV
12. Wat de dood ons vertelt over het leven
14. Ook in de laatste fase is menselijk contact oh zo belangrijk en toch, hoe moeilijk ook, de zorg bij het levenseinde is in Nederland goed geregeld
15. Oproep tijdig contributie te betalen
16. Kanttekeningen bij de nieuwe pensioenwet (WTP) in de Eerste Kamer
17. Hartenkreten over de discussie in de Eerste Kamer
18. Aangenomen moties Eerste Kamer Gemeenten willen af van uitkeren energietoeslag
19. Ook aan de lekkere en snelle maaltijden
20. Over de BPP

Colofon

Tijdschrift van de Belangenvereniging Pensioengerechtigden Pensioenfonds Zorg en Welzijn (BPP)

Aangesloten bij de Koepel Gepensioneerden

Website

www.pfzw-belangenvereniging.nl

Redactie

Hoofd- en eindredacteur

Jan van Gelderen, tel. 06 247 986 74, vgc@hetnet.nl

Redacteuren

Jaap van der Spek, Cees Michielse, Pierre Thijssen

Afbeeldingen

Norbert Waalboer Fotografie, Brenda Roos Fotografie, Dreamstime, RTV Utrecht (still), Jaap van der Spek

Vormgeving

DTP Express

Druk en verzending

Editoo

Verantwoording

Ledenblad *Ons Pensioen* verschijnt vier keer per jaar. De meningen en visies in dit blad zijn niet noodzakelijkerwijs die van het verenigingsbestuur. De redactie streeft ernaar de onderwerpen vanuit een breed en divers perspectief te behandelen. Het is aan de lezer om zelf tot een oordeel te komen.

Overname van (delen van) artikelen is toegestaan mits met bronvermelding. De redactie plaatst met regelmaat reacties, artikelen en meningen van lezers.

Bijdragen kunnen worden gezonden naar Jan van Gelderen. De redactie behoudt zich het recht voor de reactie niet, dan wel ingekort te plaatsen zonder daarover vooraf met de inzenders te overleggen. De redactie werkt met een redactiestatuut.

Een nieuwe Pensioenwet

De Eerste Kamer heeft op 30 mei 2023 de nieuwe pensioenwet aangenomen. Waarschijnlijk heeft u dat feit inmiddels gehoord of gelezen. Hoewel de ontwikkelingen hiermee nog niet ten einde zijn gekomen, is de wet wel een goede en belangrijke basis om mee verder te werken. Via de Koepel Gepensioneerden hebben we belangrijke punten aangepast gekregen (zie daarvoor elders in *Ons Pensioen*), maar daarmee zijn we er nog niet.

De wet zal serieus gemonitord worden, waarop een speciale onafhankelijke regeringsfunctionaris zal toezien. De uiterlijke ingangsdatum voor de pensioenfondsen is doorgeschoven naar 2028. Niet alleen om de pensioenfondsen meer ruimte te geven om hun administratieve en technische voorzieningen in orde te brengen, maar zeker ook om een goed moment te kiezen voor de overgang naar het nieuwe stelsel. Dat in ieder geval voor alle generaties evenwichtig moet zijn. Bij een dekkingsgraad van boven de 110% is dat gemakkelijker dan bij onder de 100%.

Vanaf nu wordt er een nadrukkelijk appel gedaan op onze vereniging, omdat het wettelijke hoorrecht moet worden ingevuld. Op verzoek van de politiek heeft de minister nog een brief naar de sociale partners (vakbonden en werkgeversorganisaties) gestuurd om aan te geven, dat organisaties van gepensioneerden al tijdens het proces betrokken moeten gaan worden. Dat proces is nog lastig. De sociale partners moeten zich buigen over een transitieplan, waarin van alles moet worden meegenomen. De compensatie voor enige jaren indexatieachterstand, compensatie voor oudere werknemers nu de zogenoemde doorsneepremie is afgeschaft, het vullen van de solidariteitsreserve (bedoeld om het korten van pensioenuitkeringen zoveel mogelijk te voorkomen), een reservering voor te verwachten kosten (bijvoorbeeld 2% van het pensioenvermogen), een goede startpositie voor toekomstige pensioenen en de opbouw daarvan. Voorwaar een hele klus en dus is het belangrijk dat we daar intensief bij betrokken worden. Helaas merken we tot nu toe weinig van de serieusheid waarmee sociale partners ons bij het proces betrekken. Dus: werk aan de winkel! Voor de BPP zal Jaap van der Spek dit hoorrecht gaan invullen. Hij heeft nu

wat meer tijd over, omdat hij na 10 jaren voorzitterschap en vicevoorzitterschap per 14 juni afscheid heeft genomen van het bestuur van de Koepel Gepensioneerden. Zet hem op Jaap in het belang van onze leden en toekomstige leden.

Samen met de Koepel Gepensioneerden grijpen we ook de gelegenheid van het hoorrecht aan om in een campagne nieuwe leden te gaan werven. Immers, naast de kracht van de inhoud is ook de kracht van het getal belangrijk. Het zou mooi zijn als ieder lid dat deze *Ons Pensioen* leest, alvast morgen een (oud-) collega vraagt om ook lid te worden. Voor € 11,- per jaar moet dat toch kunnen.

Al tijdens onze Algemene Ledenvergadering (ALV) heb ik u laten weten dat Jan van Pijkeren, ons aftredend bestuurslid tijdens de ALV, zeer ernstig ziek was. Inmiddels is hij overleden en u leest in dit blad een In Memoriam voor Jan. Ik ga Jan missen, zoals ik hem tijdens een aantal vergaderingen al heb gemist. Hij heeft jaren achtereenvolgend onder andere onze bestuursverslagen verzorgd en hij kon dat als geen ander. Precies de kern van de zaken wist hij te benoemen. Zijn taalgebruik tijdens de vergaderingen en in de verslagen was prachtig, een waar woordkunstenaar. Jan was een bijzonder mens en ik ben blij met veel goede herinnering aan hem. Daarnaast heb ik vernomen dat Joop Caljouw, oud voorzitter van de BPP, medio mei is overleden. In deze uitgave van *OP* kunt u een In Memoriam voor Joop lezen. Aan Joop heb ik zelf niet veel herinneringen omdat de dag dat hij aftrad als voorzitter mijn eerste contact was met de toenmalige voorzitter en opvolger van Joop. Zowel Jan als Joop zullen door velen zeer gemist worden en wat zijn beiden belangrijk geweest voor de BPP. Daarvoor blijf ik hen dankbaar.

Het leven gaat, ondanks het ontvallen van mensen die ons lief zijn, weer verder. Niet altijd op dezelfde manier. Maar toch, we gaan door.

Tot slot wil ik u als lezer vragen ons te laten weten wanneer u belangstelling heeft voor een bestuursfunctie in de BPP. U weet dat er momenteel een vacature is. Bovendien zijn een aantal bestuursleden aan hun laatste termijn bezig. Zij hebben te zijner tijd opvolgers nodig.

Bel of mail mij gerust om nadere informatie te krijgen. Ik heb, gelet op de bestuursaanstelling, een lichte voorkeur voor vrouwen.

Dan blijft over dat ik u allen een fijne zomerperiode toewens in goede gezondheid en tot volgende keer.

Liesbeth Schaap
voorzitter BPP

Van de Bestuurstafel

Elders in dit blad leest u een in memoriam bij het overlijden van ons bestuurslid Jan van Pijkeren. Voor het bestuur van de BPP veel meer dan zomaar het verlies van een gewaardeerd en beminde collega. Helaas kondigde dit verlies zich al enige tijd aan hetgeen zeker ook in de afgelopen maanden zijn weerslag heeft gehad op de sfeer binnen het bestuur en de betrokkenheid bij dit voortijdige afscheid. Wij zullen Jan als bestuurslid en als persoon dan ook erg missen. Vrij recent bereikte ons ook nog het bericht van het plotselinge overlijden van onze oud voorzitter van het BPP bestuur Joop Caljouw, die de BPP ook jarenlang vertegenwoordigde in de Pensioenraad van PFZW.

De kogel is door de kerk

Eindelijk is het dan zover. Nog net op tijd, met het oog op de gewenste invoeringsdatum van 1 juli 2023, heeft nu ook de Eerste Kamer de Wet Toekomst Pensioenen (Wtp) goedgekeurd. Sociale partners, pensioenfondsbesturen en gepensioneerdorganisaties, waaronder vanzelfsprekend de BPP, kunnen nu voluit aan de slag om op basis van deze wet de pensioenfondsreglementen en de invoeringsregelingen de komende maanden inhoud te geven.

De behandeling van de Wtp in de Eerste Kamer heeft nog heel wat voeten in de aarde gehad en veel publiciteit gekregen. Enerzijds waren daar de nodige inhoudelijke discussies. Noodzakelijk vanwege de complexiteit van de wet. Deze discussies hebben zeker geleid tot verdere verduidelijking die voor een deel zal neerslaan in de uitvoeringsregelingen. De BPP is de Koepel Gepensioneerden waarbij wij zijn aangesloten, erkentelijk voor de bijdrage die aan dit deel van het debat door hem is geleverd. Het versterkt de positie van de gepensioneerdorganisaties aan de tafels bij de pensioenfondsen en de sociale partners, die de nieuwe pensioenregeling en de transitie van oud naar nieuw moeten vormgeven.

Helaas is er gedurende deze periode ook veel onrust ontstaan, omdat partijen die hoe dan ook tegenstander zijn en blijven van deze nieuwe wetgeving, erg hebben aangedrongen op verder uitstel van de wetgeving. Met 46 tegen 20 stemmen heeft de Eerste Kamer besloten de zaak toch af te handelen, voordat de nieuwe samenstelling ingaat. Dit samen met kritische kanttekeningen van een aantal deskundigen die pleitten voor vereenvoudiging en vraagtekens stellen bij vele technische details maakten, dat ook in onze achterban soms

de twijfels (wederom) toesloegen. Dat alles leidde tot een boeiende discussie op onze ALV, waarbij de inmiddels breed verspreide special van *Ons Pensioen* over de Wtp besproken werd. Het bestuur stelt met waardering vast dat de inhoud van ons beleid op dit punt breed gedragen wordt. Maar ook bleek de beantwoording van vele bij de leden levende vragen wel nodig; we kunnen de conclusie trekken dat ook alle leden nog heel wat voorlichtingswerk in de komende maanden noodzakelijk zal zijn.

Veel werk wacht ons in de komende maanden

Inmiddels zijn de sociale partners bij PFZW aan de slag gegaan om een nieuwe pensioenregeling op te stellen op basis van de Wtp, en om een transitieplan op te stellen over de wijze waarop de bestaande aanspraken worden omgezet naar een persoonlijk aandeel voor eenieder in het totale fondsvermogen. Ons bestuurslid Jaap van der Spek zal bij dat overleg met de sociale partners betrokken zijn in het kader van het versterkte hoorrecht dat in de nieuwe wet aan de gepensioneerdorganisaties is toegekend. Dit samen met een vertegenwoordiger van de ANBO, Eric Brendel.

Onze vertegenwoordigers in de Pensioenraad staan voor u op de bres wanneer het gaat om de beoordeling van de voorstellen van de sociale partners, alvorens het bestuur over de opdracht-aanvaarding voor de uitvoering van de afspraken kan beslissen. Daarbij spelen de volgende hoofdpunten:

- zijn de afgesproken regelingen evenwichtig voor de diverse leeftijdscohorten.
- Is het afgesproken tijdspad voor de invoering realistisch.
- Kennen we voldoende waarborgen dat de datakwaliteit voor de transitie goed is.

- Wordt met deelnemers op een tijdige en effectieve wijze gecommuniceerd, zodat zij kunnen begrijpen wat voor hen de situatie is.
- Wat zal in de periode tussen nu en de gewenste invoeringsdatum van 1 januari 2026, het beleid zijn voor de indexatie van de pensioenen.

Onze conclusie

Het bestuur is blij dat met de invoering van de Wtp een eind is gekomen aan een discussie die meer dan twaalf jaren heeft geduurd. Wij begrijpen de zorgen die er zijn en blijven, ook in een deel van onze eigen achterban. Wij begrijpen echter ook dat daar waar vele belangengroepen, met soms tegengestelde uitgangspunten, gezamenlijk tot besluitvorming moeten komen. En compromissen voor iedereen op onderdelen noodzakelijk zijn. In die zin is ons oordeel dat de Wtp zeker niet op alle onderdelen volmaakt is, maar wel aanvaardbaar en beter is dan de huidige Pensioenwet. Immers, die heeft ons de achterliggende twaalf jaren geen of nauwelijks indexatie geboden, ondanks goede beleggingsresultaten in die periode. Dat een eind komt aan die bizarre situatie kan niet worden overschat. Dat felle tegenstanders van de Wtp dit niet onderkennen is jammer, maar op de oude voet doorgaan zou ons in de toekomst echt minder resultaat opleveren.

Meer bestuurlijke activiteiten

Er is in de afgelopen drie maanden natuurlijk bestuurlijk veel meer aan de orde geweest dan alleen het beleid rondom de stelselwijziging. Denk aan de voorbereiding en de uitvoering van de ALV waarover u elders in dit blad meer leest. Denk ook aan de activiteiten rondom de jaarlijkse contributie-inning en de vele mutaties in het ledenbestand. Gelukkig is het bestuur door de benoeming van Raymond de Hoop,

namens de Bond Nederlandse Predikanten (BNP), en het vinden van een aspirant-bestuurslid, Koos Spanbroek, weer op sterkte. Van groot belang vanwege het vele werk dat de komende tijd op ons afkomt. Bovendien gaan de komende jaren meer bestuursleden, die aan hun laatste termijn bezig zijn, vertrekken. Dit maakt tijdige vernieuwing noodzakelijk, en zo enigszins mogelijk met het accent op vrouwen.

Tenslotte: het uiteindelijke succes van een vereniging hangt naast een gedegen belangenbehartiging mede, of misschien wel vooral, af van de ontwikkeling van het ledenbestand. En daarvoor is alle hands aan de nodig, zo onderstreepten ook de aanwezigen op de ALV. Op korte termijn zijn er concrete plannen van het bestuur noodzakelijk en wij hopen die snel te kunnen communiceren.

Ook voor de komende maanden staan er weer bestuursbijeenkomsten gepland. Heeft u suggesties, vragen of kritiek laat het ons dan weten. Het liefst via contact@pfzw-belangenvereniging.nl. Maar ook op andere wijzen kunt u ons bereiken. Zie daarvoor de website: <https://www.pfzw-belangenvereniging.nl/contact/contactmogelijkheden>

Herinneringen aan oud-voorzitter Joop Caljouw

Door Jaap van der Spek

Het was een schok toen we vernamen dat, na het overlijden van onze hoofdredacteur Roelof Jan Mulder en ons bestuurslid namens de predikanten Jan van Pijkeren, ook onze oud-voorzitter Joop Caljouw op 77-jarige leeftijd is overleden. De laatste jaren waren voor hem moeilijk, omdat hij de zorg voor zijn Anneke op zich had genomen voordat zij ruim een jaar geleden overleed. Tijdens de laatste algemene vergadering in april vertelde hij dat het hem nog steeds moeilijk afging, maar dat hij aan het opkrabbelen was.

Na Gerard Veenstra is Joop jarenlang voorzitter en boegbeeld geweest van de BPP. Ik herinner me nog de eerste vergadering waarin ik als bestuurslid mocht aantreden. Twee mensen wisten alles van pensioenen en het pensioenfonds PFZW. Dat waren Gerard en Joop. Met verbazing luisterde ik toen naar alles wat er speelde, maar ook naar de goede persoonlijke verhoudingen die Gerard en Joop hadden met Peter Borgdorff (directeur PFZW). En met de toenmalige voorzitter (Hans Alders) en de leden van het bestuur. In de Pensioenraad vertolkte Joop de belangen van gepensioneerden en door zijn goede relatie en kennis van zaken (van oorsprong een financiële achtergrond) kreeg hij veel voor elkaar.

Joop was ook een goed, aimabel en collegiaal mens. Niet voor niets dat hij bij de organisatie Humanitas veel betekenis heeft gehad. Hij was in zijn betaald werkzame leven financieel economisch directeur van Humanitas Rotterdam. Hij heeft een grote bijdrage geleverd aan de menselijke zorg in een open omgeving, die een voorbeeld bleek te zijn voor vele andere instellingen in die tijd. Ook in zijn woonplaats Amersfoort heeft Joop als voorzitter aan Humanitas Eemland vijf jaren lang een grote bijdrage geleverd. Totdat hij in 2021 afscheid heeft genomen om zich te kunnen concentreren op de mantelzorg voor Anneke. En dat betekende ook dat hij veel meer moest gaan tuinieren, dan hij ooit daarvoor gedaan had.

Anneke en Joop hadden aan de rand van Amersfoort een grote tuin, ruim 1300 m². Dat is op zich niet zo bijzonder, maar het was niet zomaar een tuin. Anneke noemde haar bezigheid wel het 'Schilderen met planten'. Op hun camperreizen door heel Europa namen ze stenen, planten, bloembollen, zaden en nog veel meer mee, om die in de eigen tuin tot ontwikkeling te brengen. Daar kwamen nog de door Anneke ontworpen kunstwerken bij. Via ruime paden en terrassen - daar zorgde Joop voor - vertoefde je het gehele jaar door in een bloeiende

wereldtuin met om elke hoek vele verrassingen. Toen Anneke aan de rolstoel gekluisterd was, heeft ze met Joop daarachter nog volop van haar eigen schilderwerk kunnen genieten. Totdat ze overleed en Joop alleen verder moest gaan.

Tot het laatste toe heeft Joop de BPP, en eigenlijk alle gepensioneerden van Zorg en Welzijn, gekoesterd: "Omdat mensen die vaak hun hele leven aan zorg en welzijn hebben besteed, een goede oude dag verdienen!". Die drijfveer van Joop zullen we als bestuur blijven vasthouden.

Baukje Vegter:

“Ik kies voor het avontuur”

Door Laura Vegter

Aan de ene kant zorgzaam en dienstbaar. Aan de andere kant staat ze stevig in haar schoenen en heeft haar woordje klaar. Een interessante combinatie die je wellicht vaker bij verpleegkundigen tegenkomt? Het resulteerde in een boeiende loopbaan én een unieke bijdrage aan het BPP-bestuur. Een voorbeeld van die zorgzame kant is de entree van Baukje Vegter (75) elf jaar geleden in het BPP-bestuur. Helemaal blanco, van pensioenen heeft ze weinig verstand. Dat wordt toch goed geregeld door het pensioenfonds? Ze voelt zich daarom niet geroepen als oud-collega Carla Guicherit haar belt over een vacature in het BPP-bestuur waarvoor ze een vrouw zoeken.

Gelukkig is ze niet zo goed in nee verkopen wanneer een hulpvraag haar pad kruist. Ze zwicht snel, 'vooral om Carla een plezier te doen'. In het bestuur gaat een wereld van pensioengeheimen voor haar open. Ze neemt onder andere initiatief voor een nieuwsbrief en zet ledenwervingacties op touw. In de nieuwsbrief van mei en op onze website leest u meer over haar ervaringen bij de BPP.

Kiezen voor avontuur

Ze schrikt dus niet terug voor een nieuwe uitdaging. "Ik stap inderdaad makkelijk in iets nieuws, ook als ik er niets vanaf weet. Ik ben dan nieuwsgierig of ik de uitdaging aan kan, en kies voor het avontuur. Van nature ben ik meer een doener dan een denker. Ik laat me niet snel weerhouden door beren op de weg. Ik zie die natuurlijk wel, maar roep mezelf dan al snel tot de orde: zet dat gezeur van je af. Als je het niet doet, krijg je spijt."

Diezelfde daadkracht tekent haar loopbaan in de tuberculosebestrijding. Zo zet ze de positie van tb-verpleegkundigen internationaal op de kaart. Hoe krijgt ze dat voor elkaar? En waar komt haar hulpvaardige inslag vandaan, in werk en privéleven?

Flauwvallen

"Al heel jong wist ik dat ik verpleegkundige wilde worden. Als meisje van tien jaar legde ik overal waar ik kon een verbandje om. Een curieus detail: ik kon niet tegen bloed. Later ging ik bij mijn eerste de beste nachtdienst tegen de vlakke. Toen ik vervolgens een tijdje op de OK (operatiekamer) kwam te werken, zag ik dat dan ook somber in. Het bleek prima te gaan. Mensen lijden op dat

moment geen pijn, daardoor kon ik het goed verdragen.'

De hiërarchie in een ziekenhuis past niet bij haar. Toen ze een praatje maakte met een patiënt, riep de hoofdzuster haar tot de orde: 'Ga jij de linnenkast maar soppen!'. Ze besluit haar horizon te verbreden op zoek naar meer vrijheid. Na een functie in een kraamcentrum waarbij ze bij bevallingen assisteert en kraamverzorgsters opleidt, gaat zij de opleiding voor wijkverpleegkundige doen. Daar vraagt een docent haar te komen werken in de tuberculosebestrijding.

De volgende anekdote illustreert haar assertieve kant. "Dat ik niets van tuberculose wist, vond de directeur van het Consultatiebureau voor tuberculosebestrijding waar ik solliciteerde geen probleem. Dan kon hij mij mooi kneden ten aanzien van de moderne behandeling. Hij wist natuurlijk nog niet dat ik lastig te kneden ben! We kregen al snel een verschil van mening. Gelukkig kon hij tegenspraak juist waarderen en kregen wij een uitstekende samenwerking."

Explosie

Als sociaal-verpleegkundige bezoekt ze patiënten met tuberculose aan huis en begeleidt hen bij het innemen van de medicijnen. Zo wordt ze een deskundige in het veld, waardoor ze de stap aandurfte naar een baan bij het KNCV Tuberculosefonds in Den Haag. Een landelijke functie ter ondersteuning van de GGD's, waar tuberculosebestrijding inmiddels is ondergebracht.

"Bij een explosie van tuberculose gaven wij advies aan de GGD over contact-

onderzoek en bronopsporing. In de jaren tachtig kwamen de Vietnamese bootvluchtelingen en later de grote instroom van asielzoekers. Zij werden direct onderzocht op tuberculose. Ik vergaderde door heel Nederland, van ministeries voor Volksgezondheid en Justitie tot asielzoekerscentra. Het was een dynamische tijd."

Naar Parijs

Leidinggevenden stimuleren haar al in een vroeg stadium om naast haar werk ook bestuurlijke taken te gaan doen. "Zij zagen blijkbaar dat ik organisatorisch talent had. Daar was ik verbaasd over, omdat ik dat als jong meisje niet van mezelf wist." Ze stapte onder andere in het bestuur van haar beroepsvereniging, sociaal-verpleegkundigen in de tuberculosebestrijding. "Ik bleek dat erg leuk te vinden. We organiseerden ieder jaar twee studiedagen, de ALV's en schreven voorlichtingsmateriaal."

Hoewel ze matig Engels spreekt, overwint ze de drempel om een inter-

nationaal podium te beklimmen. Zo presenteert ze een poster over medicatiegebruik in Boston. Ook wordt ze gevraagd om een internationaal netwerk op te zetten voor deze beroepsgroep. Ze organiseert een samenkomst op het jaarlijkse tb-congres in Parijs.

"Met negentien internationale verpleegkundigen zaten we bij elkaar in een souterrain. Een paar artsen kwamen af op het geluid en vroegen of ze aan mochten schuiven. 'Dat mag', zei ik, 'als u volgend jaar een verpleegkundige uit uw organisatie meebrengt.' Maar die spreken geen Engels, kreeg ik dan te horen. 'Dat is geen probleem, u heeft nog een jaar de tijd om ze een cursus aan te bieden.' Ik was niet voor één gat te vangen." Zij wordt secretaris van de Nursing Section.

Ridderorde

Als ze een paar jaar later gevraagd wordt als voorzitter van het internationale netwerk, aarzelt ze opnieuw

vanwege haar Engels. Een Canadese arts uit het internationale bestuur trekt haar over de streep: 'Jouw Engels is misschien niet perfect, maar jouw enthousiasme spreekt ons aan. Jij kunt mensen motiveren!'

De groeiende groep blijft samenkomen om van elkaar te leren; iedere vier jaar in een ander werelddeel. Van Madrid tot Moskou, van New Orleans tot Jeruzalem. Voor haar inzet op internationaal vlak, voor bestuurlijk werk in de geestelijke gezondheidszorg en het opzetten van jeugdwerk in de kerk, ontvangt Baukje in 2002 een Koninklijke Ridderorde. "Mijn directeur vraagt dit aan, samen met Carla Guicherit, wat ik het mooiste compliment vind."

Naast deze inzet in zorg, kerk en bestuur springt ze ook dichterbij huis graag bij waar nodig. Zo geeft ze mantelzorg aan een dementerende oudere die verder niemand heeft. Waar komt haar hulpvaardigheid vandaan?

"Misschien wel uit mijn jeugd. Mijn moeder leunde vaak op mij. Ik denk er gewoon niet te lang over na. Iemand heeft hulp nodig en als ik dat kan bieden zeg ik tegen mezelf: 'Als je vindt dat er iets moet gebeuren, doe er dan iets aan.'"

CV Baukje Vegter

1965-1970: ziekenhuis Eudokia te Rotterdam;
1970-1971: kraamkliniek Frankenslag te Scheveningen;
1971-1973: adjunct-leidster-docente Kraamzorg te Ridderkerk;
1975-1981: sociaal-verpleegkundige tuberculosebestrijding te Rotterdam;
1981-1987: idem in regio Apeldoorn/Lelystad te Gelderland;
1987-2007: verpleegkundig consulent KNCV Tuberculosefonds te Den Haag.

Bij het overlijden van Jan van Pijkeren

Ons bereikte het droeve bericht dat op 30 april ons zeer gewaardeerde bestuurslid Jan van Pijkeren is overleden.

Intense droefheid is de beste omschrijving van de gevoelens die ons als collega-bestuurders sindsdien beheersen. Jan was al langer ernstig ziek en dus kwam zijn overlijden niet als een verrassing, maar eerder als een bevrijding voor hem en zijn naasten.

Waardering en respect voor de wijze waarop Jan, samen met zijn echtgenote Francien en zijn complete familie, ook zijn laatste levensfase waardeert heeft weten te geven en zijn naderende einde voor hemzelf en velen in zijn directe omgeving waardevol heeft gemaakt.

Jan was gedurende vele jaren, namens de Bond Nederlandse Predikanten, lid van het BPP-bestuur. In die functie stond voor hem altijd de aandacht voor het individuele lid centraal.

De invloed die Jan heeft gehad op het bestuurlijke functioneren van de BPP is groot. Door zijn geduldige en weloverwogen inbreng in onze beleidsdiscussies en het gegeven dat zijn beminnelijke en vriendelijke karakter op ons allen een positieve invloed had, werd de teamvorming als vanzelf sterk in positieve zin beïnvloed.

Jan was in alle opzichten een wijs mens en een groot en ervaren bestuurlijk talent. Wij zullen hem dan ook heel erg missen en de vele goede herinneringen aan hem blijvend koesteren.

Zijn echtgenote Francien, kinderen, schoonkinderen en kleinkinderen wensen wij veel sterkte met het dragen van dit grote verlies in de komende moeilijke periode.

Het bestuur van de BPP

Inspraak met pit op ALV

Door Laura Vegter

Stevig sparren en gemoedelijk ontmoeten. Zo beleven bestuur en leden samen de Algemene Ledenvergadering op 18 april. Belangrijk onderwerp: hoe kunnen we de invloed van de BPP vergroten? 'Met gestrekt been erin of meebuigen als riet.'

In de ochtend van 18 april zien we de gepensioneerde leden van de BPP door de hoge glazen deuren van de Koningshof verschijnen. Ze hebben de sfeervolle locatie aan het Kerkplein in Doorn weten te vinden. Binnen wacht een opgewekt bestuur hen op met een kopje koffie én een extra editie van *Ons Pensioen*. Speciaal uitgebracht voor deze ALV om helder uit te leggen wat de 'Wet toekomst pensioenen' (WTP) betekent voor gepensioneerden.

Wie reizen er vandaag allemaal af naar de ALV? We zien kersverse leden die komen kennismaken met de BPP en oudgedienden die jaarlijks meedenken. Ook diverse gasten schuiven aan om vanuit hun functie bij pensioenfonds PFZW te peilen wat er leeft in de doelgroep. Daarnaast is de ALV ook een leuk uitstapje. Zoals een aanwezig mij toevertrouwt: "Thuis de krant lezen en boodschappen doen is prima, maar soms is het goed je gezicht buiten de deur te laten zien."

Moment stilte

Voorzitter Liesbeth Schaap blikt aan het begin van de vergadering terug op een bewogen jaar. We staan stil bij bestuurslid Jan van Pijkeren die vandaag zou aftreden, maar zeer ernstig ziek is. (Inmiddels is Jan overleden; u treft elders in dit blad een in memoriam.) Tijdens een moment stilte gedenken we ook Roelof Jan Mulder die tot aan zijn overlijden in december hoofdredacteur was van *OP*.

Gelukkig zijn er ook mensen die de BPP-gelederen komen versterken. Raymond de Hoop treedt namens de Bond Nederlandse Predikanten in de voetsporen van Jan van Pijkeren. Een andere aanwinst is Koos Spanbroek, als mogelijke vervanger van aftredend bestuurslid Baukje Vegter. Liesbeth grijpt de gelegenheid aan om Baukje

te bedanken voor haar waardevolle bijdrage. "Je bracht punten in waar een man niet snel aan zou denken!" En met een knipoog: "Nu moet ik het doen met al die kerels!".

Vuurwerk

Het huishoudelijke deel van de vergadering is een verplicht nummer en houdt het bestuur daarom kort. Toch zorgen leden met hun scherpe vragen dit jaar voor wat vuurwerk. De voorgestelde contributieverhoging lijkt aan de magere kant in deze tijden van inflatie. Legt de vereniging zo wel een solide financiële basis voor de komende jaren?

De secretaris en penningmeester springen in. 'In de sector zorg en welzijn bevindt zich een grote groep met kleine pensioentjes.' Zij vertellen over telefoontjes van leden die de lage kosten voor het lidmaatschap niet meer kunnen opbrengen. De ALV stemt daarom in met de voorgestelde geringe contributieverhoging. Liesbeth stelt voor om voor de volgende ALV een meerjarenplan te maken voor het financiële beleid vanaf 2025.

Digitale zoektocht

De kwestie ledenwerving blijkt een rode draad tijdens deze ALV. De voorzitter constateert dat de BPP de belangen voor het voetlicht brengt van zo'n 350.000 mensen die pensioen ontvangen van PFZW. Naar verhouding is slechts een handjevol van hen BPP-lid. Penningmeester Bart de Jong kaart aan dat dit ledental bovendien gestaag daalt. Dat zorgt enerzijds voor minder inkomsten. Anderzijds verzwakt het de positie van de BPP aan de onderhandelingstafel. De hamvraag van vandaag: hoe bereiken we meer potentiële leden?

Een aanwezige vertelt over zijn digitale zoektocht voor hij het bestaan van de

BPP wist te ontdekken. Kan dat niet beter? Volgens secretaris Cees Michielse staat PFZW helaas niet te trappelen om bijzondere aandacht aan de BPP te geven. Iemand uit de zaal stelt de strategie voor om er met gestrekt been in te gaan. 'Het gaat toch om ons geld!'

Cees staat daar als vertegenwoordiger in de Pensioenraad van PFZW anders in. Meebuigen als riet, is zijn devies, waarbij je wel vasthoudt aan je uitgangspositie. 'De confrontatie aangaan heeft weinig effect zonder groot ledenaantal. Daarom kom ik liever naar voren met sterke argumenten.' Iemand beaamt: 'Het herhalen van dezelfde speerpunten is een goede tactiek. Dat helpt om op te vallen bij onderhandelingen en in de media.'

Van naboerschap tot knarrenhof

Ook onderwerpen als wonen, zorg en welzijn zijn belangrijk om van je pensioen te kunnen genieten. Het BPP-bestuur heeft gastspreker Hans Wesselink uitgenodigd om de toekomst voor ouderen op deze gebieden te schetsen. De gepensioneerde Rabobank-directeur, lid van de Raad van Ouderen en van een commissie van de Koepel Gepensioneerden, presenteert het programma voor ouderenzorg van minister Helder. Speerpunten: zelf als het kan, thuis als het kan, digitaal als het kan.

Woorden als 'dementievriendelijke gemeentes' en 'domotica' (automatische toepassingen in huis) vallen. Beide zijn bedoeld om zelfstandig functioneren in de eigen omgeving langer mogelijk te maken. Een onderwerp dat duidelijk leeft in de zaal. Iemand stelt vast dat aan zelf doen ook een grens zit.

Lees verder op pagina 12, na de foto-impressie van de ALV

Modderen sommige ouderen juist niet te lang op eigen houtje door? Een ander introduceert de populaire term 'knarrenhof'. Een vrijblijvende gemeenschap voor senioren waar naboerschap vanzelfsprekend is. Kan PFZW wellicht meer investeren in dit soort woonvormen?

Soep met orgelmuziek

'De soepgeuren komen ons vast tegemoet', kondigt de voorzitter de lunch aan, waarvoor we ons begeven naar de naastgelegen Maartenskerk. 'Daar waar het orgel staat, Jaap', voegt ze er met een kwinkslag aan toe. Inderdaad schuift bestuurslid Jaap van der Spek tegen het eind van onze rijke lunch achter het klavier voor een stemmig slotakkoord.

Na de pauze is het tijd voor een discussie over het nieuwe pensioenstelsel. Hoe staat het daarmee? De nieuwe wet is bij het verschijnen van dit artikel hopelijk goedgekeurd door de Eerste Kamer. Cees Michielse benadrukt nog eens dat het resultaat van deze wet heel aanvaardbaar is en in ieder geval beter dan het huidige stelsel. Met de speciale editie van *Ons Pensioen* in de hand, licht hij het beleid toe dat de BPP en de Koepel Gepensioneerden de afgelopen twaalf jaar hebben gevoerd.

Draagvlak en nieuwe leden

Vraag is nog hoe de invulling van de wet er straks uitziet in de specifieke pensioenregeling van PFZW. Jaap van der Spek gaat namens de BPP het overleg met sociale partners hierover

voeren. Belangrijk aandachtspunt: de ouderenorganisaties willen vanaf het begin betrokken worden en niet pas in de eindfase.

Cees wil tot slot weten of de special van *Ons Pensioen* kan helpen om draagvlak te creëren bij de achterban voor de nieuwe wet. Jazeker, reageert de zaal. 'Het kan ook dienen om de nieuwe leden van de Eerste Kamer bij te spijkeren', grapt iemand. En wellicht om potentiële BPP-leden warm te maken voor een lidmaatschap! Zo is de cirkel rond.

Wat de dood ons vertelt over het leven

Door Laura Vegter

In de laatste levensfase ontstaat vaak behoefte om de balans op te maken. Wat doet ertoe in mijn leven? Stervensbegeleiders kunnen helpen om daar zicht op te krijgen.

'Met de dood in het zicht, denkt men na over de zin van het leven', stelt de Benedictijnse monnik en schrijver Anselm Grün. Het maakt mij benieuwd wat wij in de laatste levensfase kunnen leren over de essentie van het bestaan. En hoe we daar in het dagelijks leven nu al vorm aan kunnen geven.

Vanuit verschillende hoeken en levens-overtuigingen bestaat er ondersteuning bij het bewust afronden van het leven. Naast geestelijk verzorgers, pastoraal werkers, (vrijwillige) medewerkers in een hospice en huisartsen, bestaat ook het vak van stervensbegeleider. Voor dit artikel steek ik bij twee van hen mijn licht op. Wat hebben zij dankzij hun werk geleerd over zingeven aan het leven?

Liefde als essentie

Marian Sterke (53) begeleidt sinds 2017 mensen in hun laatste levensfase via haar praktijk in Utrecht. "Mijn cliënten zijn mijn grootste leermeesters. Zij leren mij wat werkelijk belangrijk is

in het leven", lees ik op haar website. Dat lijkt een schot in de roos voor mijn onderzoek! "Aan het eind van het leven ontstaat de natuurlijke behoefte om de balans op te maken", licht zij toe. "De vraag 'Heb ik een goed leven geleid?' komt vaak op." Maar wat verstaan mensen nou onder 'een goed leven'? Onze relaties met anderen blijken daarin essentieel. "Het gaat gewoon om de liefde. Niemand zegt op zijn sterfbed: ik heb zo'n goed leven gehad, want ik heb bakkenvol geld verdiend. Uiteindelijk gaat het daar toch niet om. Natuurlijk geeft geld een mogelijkheid om te genieten van het leven. Maar dat alleen is niet voldoende."

"Liefde is de essentie van het leven!", zegt ook Jannie Meijer-Martens (70) uit Bergen, die als BPP-lid al aan het woord kwam in onze nieuwsbrief. Deze oud-verpleegkundige zette na haar pensionering samen met een vriendin *Ondersteunend bij verlies* op, een eigen bedrijf in rouw- en stervensbegeleiding.

"Liefde bepaalt hoe je in het leven staat, het beïnvloedt je contacten en ook je geluk."

Het belang van afscheid

Op een sterfbed ontstaat vaak de behoefte om een onopgelost conflict of breuk recht te zetten. Meijer-Martens: "In mijn werk zie ik hoe belangrijk het is om in het reine te komen met iets waar je wroeging of verdriet over hebt." Mensen willen een naaste waar ze geen contact meer mee hebben, bijvoorbeeld graag nog een keer zien. "Zo'n mogelijkheid om afscheid te nemen en te vergeven, geeft rust. Het komt voor dat mensen daar op wachten voor ze sterven."

Past ze deze les ook toe in haar eigen leven? "Jazeker, want je weet niet van tevoren of je de kans hebt om afscheid te nemen. Ik zeg vaak tegen mijn man: als ik er morgen niet meer ben, weet dat ik van je hou en dat ik het goed heb gehad. Dat vertel ik ook aan mijn kinde-

ren. Door zulke wezenlijke dingen uit te spreken, creëer je samen mooie herinneringen." Marian Sterke voegt daaraan toe: "Je kunt ook jezelf vergeven, wanneer je het anders hebt gedaan als je gewild had in een bepaalde relatie. Dat is misschien nog wel moeilijker dan een ander vergeven!"

De kleine dingen tellen

In films over een naderend levenseinde komt de 'bucketlist' nog wel eens ter sprake. Welke droom wil je nog waarmaken als je weet dat je binnenkort doodgaat? Volgens Sterke blijken die grote dromen in de laatste levensfase minder van belang. Juist het bewust ervaren van de 'gewone' dagelijkse dingen wint aan betekenis. Sterke: "Mensen beleven de laatste periode intenser. Zeker bij oudere mensen gaat het niet meer om die bucketlists, maar om het genieten van de kleine dingen. Samen een kopje koffiedrinken. Even in de zon zitten, een wandelingetje door het park..."

In haar werk leert ze ook dat juist de kleine gebaren tellen. Een luisterend oor bieden bijvoorbeeld, of met oprechte aandacht aanwezig zijn. "Met een klein gebaar kun je zoveel betekenen voor een ander. Daar sta je vaak niet bij stil." Ze denkt terug aan een vrouw die ze bijstond in het hospice.

"Ze was in haar laatste dagen en kon nauwelijks meer bewegen. Ik ging even bij haar zitten, zodat ze voelde dat ze niet alleen was. Af en toe gaf ik haar een slokje drinken. Na de derde keer fluisterde ze langzaam 'dank-je-wel'. Er brak zelfs nog een glimlach door... Zo iets neem ik mee in mijn eigen leven. Het zijn vaak niet de grote dingen die je doet voor een ander die van betekenis zijn, maar juist de kleine dingen."

Uit de taboesfeer

Onze relaties centraal stellen, het belang van bezit en geld relativeren, bewust genieten van de kleine dingen... Niet zo makkelijk in de malle molen van het leven. Bewustzijn van onze eindigheid kan helpen om ons leven in een nieuw perspectief te plaatsen. En wellicht andere keuzes te maken. Maar hoe

Marian Sterke

doe je dat in een samenleving waarin de dood taboe is? Sterke erkent: "We stoppen de dood nu ver weg, daardoor wordt het zo'n groot monster. Dat maakt het moeilijk om erover na te denken of te praten."

Beide stervensbegeleidsters maken regelmatig mee dat cliënten (of hun familie) het naderende levenseinde liever uit de weg gaan. Zij nodigen dan uit om dit wel te bespreken. Sterke: "Al laat ik mijn cliënten natuurlijk de vrije keuze, ik wil hen wel de mogelijkheid bieden om er met hun naasten over te praten. Omdat ik weet wat ze missen als ze dat niet doen." Meijer-Martens haalt in dit verband een uitspraak van Antoine Bodar aan: 'Maak de dood tot je vriend, dan kan zij je niet overvallen.' Ze licht toe: "Deze zin heb ik vaak gebruikt wanneer mensen angst hebben voor de dood. Door er over te praten, neem je angst weg en biedt je kans op mooie zingevingsmomenten."

Heldere tips

Hoe maken we de dood bespreekbaar en krijgen we gaandeweg meer helderheid over ons leven? De vrouwen bieden praktische tips om dit vaak heikele onderwerp toegankelijk te maken.

- Praten over de dood gaat vooral over het leven, zegt Meijer-Martens. Bepaalde vragen kunnen ons helpen om daarop terug te blikken. Welke betekenis heb je voor anderen gehad? Wat waren mooie momenten? Waar heb je spijt van?

Jannie Meijer-Martens

Leef je het leven dat je voor ogen had? Kun je daar nog verandering in aan brengen?

- Vind je het stellen van deze vragen lastig, dan kan het ook helpen om (samen) fotoalbums te bekijken. Reflectie en gespreksstof komen dan vanzelf.
- Sterke begint haar begeleiding graag met het maken van een levenslijn. Teken op een lijn van nul tot je huidige leeftijd de hoogte- en dieptepunten in je leven. Zo ontdek je misschien een rode draad van thema's die terugkomen. Ook kan een levenslijn laten zien dat uit een dieptepunt, zoals een scheiding of burn-out, juist een hoogtepunt kan voortkomen.
- Sterke helpt ook bij het maken van een levensboek. Dat geeft een prachtig overzicht van wat je gedaan hebt in je leven, wat je daarvan geleerd hebt en wat je nabestaanden mee wilt geven.
- Vaak vinden we het moeilijk om tegen iemand te zeggen wat hij of zij voor ons betekent. 'Zo jammer als dit pas tijdens de afscheidsdienst gebeurt!', signaleert Sterke. Zij heeft daarom een vriendschapsboekje gemaakt met vragen die je kunt invullen. Vervolgens geef je het aan deze dierbare persoon!

Volop mogelijkheden dus om stil te staan bij wat ertoe doet. Niet zo makkelijk misschien, wel een kans om nu al lichter en gerichter te leven.

Ook in de laatste fase is menselijk contact oh zo belangrijk en toch, hoe moeilijk ook, de zorg bij het levenseinde is in Nederland goed geregeld

Door Jaap van der Spek

Het is slecht weer, dat weekend in november. Terschelling. Windkracht 7. Hoge golven van de onstuimige branding links naast ons. Muts, jas en handschoenen tegen de kou. We hebben heel wat om over na te denken.

De afgelopen week is mijn vrouw, huisarts in een Betuws dorp, betrokken geweest bij actieve euthanasie. Samen met de betrokkene, haar familie en de predikant van haar kerk. En ook met het eigen gezin, want het is niet zomaar iets. Als betrokken arts ben je in zo'n periode wel thuis, maar eigenlijk ook helemaal niet. Je gedachten zijn dag en nacht bij wat komen gaat en niet bij man en kinderen. Die weten (zonder namen) wat er speelt, dat de afwezigheid erbij hoort en dat het beter is om die ruimte te geven. Als je dan in weer en wind over het eiland loopt en alles is achter de rug, dan komt het besef dat ons leven eigenlijk maar een heel klein stukje van de weg is, die we in de onmetelijke eeuwigheid te gaan hebben.

Zo besloot ik jaren geleden een lezing, die ik in Poznan (Polen) op een conferentie voor zorgmensen en politici mocht geven over de vraag hoe we de stervensbegeleiding in Nederland geregeld hadden en welke vragen daarbij nog leefden. Maar ook hoe fijn het was, dat er een kader was, waarbinnen mensen met elkaar, en in de intimiteit van de gebeurtenissen, over levens- en stervensvragen konden spreken. Hoewel het in het Engels uitgesproken verhaal moest worden vertaald in het Pools, was het na afloop heel stil.

Na mij was een Poolse bisschop aan de beurt, die een verhaal hield tegen de regelingen zoals we die in Nederland hadden. Maar heel genuanceerd en anders dan ik verwacht had. Toen ik na afloop mijn verbazing daarover uitsprak, zei hij: "Ik zal het maar eerlijk zeggen. Ik heb na jouw verhaal mijn verhaal ter plaatse aangepast. Ik moet er ook verder nog over nadenken".

Een ervaring, die ik ook in andere landen heb mogen opdoen. Als je ingaat op de essentie van leven en dood, samen komend in de stervensfase van mensen, dan kun je natuurlijk helpende kaders scheppen, maar gaat het uiteindelijk altijd om menswaardigheid en om wat je samen kunt delen en beslissen. Dan besef je eens te meer, dat veel maakbaar lijkt te zijn, maar een heleboel ook niet. En dat het oh zo belangrijk is, dat er in de eindfase mensen om je heen staan of willen staan. Dat het in essentie daarom gaat en dat we daaraan heel hard met z'n allen moeten werken. Samen en niet in de steek laten. En als pijn of eenzaamheid aan de orde zijn, proberen daar wat aan te doen.

De opnieuw opgelaaide discussie in de politiek

De politiek heeft het even laten rusten, maar nog steeds zijn er stemmen, die willen dat de bestaande regeling voor de zorg bij het levenseinde weer verandert. De discussie gaat nu vooral om de vraag wat 'voltooid leven' is en welke invloed dat mag hebben. Paul Schnabel heeft alweer jaren geleden (2016) in een rapport van meer dan 200 pagina's uitgelegd, dat we in Nederland al voldoende ruimte hebben voor een menswaardig levenseinde, welke keuze mensen ook willen en kunnen maken. Alleen zal er, was zijn advies, nog meer aandacht voor moeten komen.

Het is geen gemakkelijk onderwerp. Een aantal landen heeft inmiddels Nederland gevolgd in de wettelijk vastgelegde regeling dat actieve euthanasie is toegestaan als er aan een aantal voorwaarden wordt voldaan, als er sprake is van ondraaglijk lijden en als ouderdomsklachten zich opstapelen. Als de (huis- of scan-)arts erbij betrok-

ken is en als er ook een tweede (scan-)arts is geweest die zich heeft overtuigd van de oprechtheid van de wens van betrokkene. Maar in een aantal Europese landen en in grote delen van Amerika is het nog steeds niet zover. In sommige landen heeft dat te maken met de afschuwelijke ervaringen uit de Tweede wereldoorlog, waarbij euthanasie een heel andere betekenis had. Ook is er angst voor afglijden en spelen religieuze redenen (bescherming van gegeven leven) een rol. In die landen wordt alleen nadruk gelegd op het begeleiden van ongeneeslijk zieke mensen in de laatste fase van hun leven. In de praktijk vindt er ook wel actieve euthanasie plaats, maar dan in de achterkamertjes en dus meestal zonder de begeleiding die essentieel is voor een menswaardig sterven.

Begeleiding in de laatste fase van iemands leven is gelukkig in Nederland, naast de begeleiding bij actieve euthanasie, ook volop aan de orde. Er komen steeds meer hospices bij, waar mensen goed worden verzorgd, maar ook in de begeleiding van zieken thuis en in verpleeg- en ziekenhuizen is toenemende aandacht voor pijnbestrijding en andere hulp aan mensen. Palliatieve sedatie (mensen de gelegenheid te geven om zoveel mogelijk zonder pijn af te glijden naar het sterven) is een mogelijkheid die veel wordt besproken en toegepast. Door de openheid van het gesprek in eerdere stadia, kiezen mensen in de laatste fase van hun leven vaak voor deze optie en is actieve euthanasie niet eens nodig. Bij mensen met dementie blijft het lastig om goed in te schatten of actieve euthanasie, ook al is de wens vroeger op papier gezet, kan worden toegepast. Soms gebeurt dat toch in goed overleg met alle partijen, maar

vaak ook is palliatieve sedatie de gekozen weg. Ook bij mensen met psychisch lijden spelen indringende vragen en kan ondraaglijk lijden de weg openen naar menswaardig sterven.

Huisartsen spelen in de fase van levenseinde een grote rol. Wie de geschiedenis van stervensbegeleiding en de veranderingen daarin willen volgen, is het boekje aan te bevelen van Cor Spreeuwenberg (1944), (ISBN 9789083133898). Hij was niet alleen huisarts in Emmen en Nieuwegein, maar na promotie over 'de huisarts en stervenshulp' werd hij hoogleraar huisartsengeneeskunde aan de Vrije Universiteit te Amsterdam en hoofdredacteur van Medisch Contact. Daarna heeft hij nog vele functies verricht aan de universiteit van Maastricht.

Hoewel sterven bij het leven hoort, is de aandacht voor (menswaardig) sterven vanaf de 70-er jaren veel breder geworden dan alleen in het contact tussen

patiënt, diens familie en de dokter. De farmacie, de thuiszorg, de zorginstellingen en de (huis-)arts zijn veel beter voorbereid (ook via hun opleidingen) dan vroeger en de politiek heeft het kader vastgelegd, waarbinnen kan worden geopereerd, zonder dat bijvoorbeeld de strafrechter eraan te pas hoeft te komen. In heel veel regio's is het mogelijk opgenomen te worden in hospices om, waar dat anders te moeilijk is, mensen toch de verzorging te geven, die ze in de laatste fase zo nodig hebben.

De grote vraag is waarom we weer 'wat goed loopt dan wel wat steeds beter gaat lopen' zo nodig moeten veranderen, met alle onrust van dien. De wens om na een voltooid leven (wat is dat eigenlijk en wanneer kun je dat voor jezelf zeggen?) te kunnen kiezen voor sterven, brengt de gemoederen weer volop in beweging. In 2020 kwam D66 met het wetsvoorstel 'Voltooid leven'. Ook mensen (alleen boven de 75?), die klaar zijn met hun leven, moe-

ten op hun wens stervenshulp kunnen krijgen als zij het leven voltooid achten.

Menswaardigheid heeft te maken met samen

Wat mij betreft is nieuwe wetgeving onnodig. De huidige wet en de lopende praktijk, bieden volop ruimte om menswaardig te kunnen sterven, ook in de actieve vorm. Essentieel is dat geprobeerd wordt eenzaamheid zoveel mogelijk te voorkomen en dat er mensen om de betrokkene heen staan. Een wettelijk kader is belangrijk voor de grenzen, maar het gaat uiteindelijk altijd om de mensen die erbij betrokken zijn. Menswaardigheid heeft alles te maken met goed luisteren en met 'samen'. En het accepteren, dat niet alles maakbaar en te voorkomen is.

Zodat we over het strand kunnen lopen en weten, dat we maar een klein stukje op weg zijn in die onmetelijke eeuwigheid.

Oproep tijdig contributie te betalen

Als u dit leest is het eerste half jaar van 2023 alweer bijna voorbij. Gelukkig hebben vele leden, zeker diegenen van wie wij over een e-mailadres beschikken, hun financiële verplichting voor dit jaar al voldaan. Ook van degenen die via een brief verzocht zijn hun betaling te doen, is al een deel afgehandeld. Gelukkig hebben velen daarbij ook hun e-mailadres voor de toekomst doorgegeven. Dat bespaart niet alleen veel tijd, maar vooral ook veel kosten. Daarvoor dus dank.

Mocht u nog niet aan het betaalverzoek van de penningmeester hebben voldaan, dan herinneren wij u daaraan langs deze weg. Met het verzoek dit alsnog zo spoedig mogelijk te doen.

U kunt de contributie overmaken op banknummer NL83INGB000 455 2579 t.n.v. Belangenvereniging Pensioengerechtigden PFZW.

Die contributie bedraagt net als in voorgaande jaren € 11,-- voor leden en € 5,50 voor partnerleden. Wij vragen u in afwijking van voorgaande jaren om de contributie voor de partner als een aparte betaling te doen onder vermelding, voor zover bekend, van het lidnummer. Dit voorkomt dat leden een onterechte herinneringsmail ontvangen omdat het totale contributiegeld onder een lid is geadministreerd.

Kanttekeningen bij de nieuwe pensioenwet (WTP) in de Eerste Kamer

Door Cees Michielse en Jaap van der Spek

De behandeling van de nieuwe pensioenwet is uitgebreider in de Tweede en Eerste kamer behandeld, dan welke wet ook. Er zijn ook weinig wetten waarbij de oppositie zoveel verdragingsmechanismen in werking heeft gesteld. Bij de tussenfases en bij de uitkomsten van de debatten heeft de BPP zich altijd op een constructief zakelijke wijze opgesteld, wetende dat nieuwe wetgeving nodig was. Maar ook dat er nog heel wat punten zouden moeten worden aangescherpt om er echt positief over te kunnen zijn. Die punten hadden we vastgelegd in beoordelingscriteria. De belangen van gepensioneerden stonden daarbij voorop, maar zeker niet alleen die. Gepensioneerden willen toch ook een goede toekomst voor hun kinderen en kleinkinderen en zijn zelf opgegroeid met de gedachte dat een pensioensysteem alleen goed functioneert als sprake is van collectiviteit (samen in één systeem) en solidariteit.

De nieuwe wet is gebaseerd op de premie (de inleg) en niet op de vastigheid van de uitkeringen, zoals de huidige wet. Daarom wordt ook wel gesproken van een persoonlijk potje, maar dat klopt eigenlijk niet. Het gaat wel om de zichtbaarheid van de persoonlijke opbouw (de optelsom van ingelegd geld en de rendementen die het pensioenfonds daaraan toevoegt), maar nog steeds is het zo dat we de risico's van beleggingen met elkaar delen. En dat het geld van mensen die vroeg overlijden, in het totale pensioenvermogen blijft zitten en beschikbaar is voor mensen die oud worden en dan nog steeds een pensioenuitkering krijgen. In de nieuwe wet zijn ook voorzieningen getroffen zodat de uitkeringen aan gepensioneerden minder of niet onderhevig zijn aan de schommelingen in de rendementen. Voor dat doel is er een solidariteitsreserve, en kan een pensioenfonds eventuele kortingen over meerdere jaren uitsmeren.

Dit geldt in het bijzonder voor de in de wet genoemde solidaire premie-regeling, waarvoor de meeste pensioenfonds (zeer) waarschijnlijk zullen kiezen. Zeker de (grote) bedrijfstakpensioenfonds als bijvoorbeeld PFZW. Een pensioenfonds kan ook kiezen voor de flexibele premie-regeling, waarbij wel het langlevensrisico is afgedekt, maar waarbij de beleggingen per persoon zijn.

Positieve elementen in de nieuwe wet

Dat de collectiviteit, de verplichtstelling en de solidariteit zijn gebleven

is positief. Andere voordelen zijn een betere aansluiting bij de arbeidsmarkt en het feit dat er niet meer grote (slapende) buffers in de pensioenfondsen moeten worden aangehouden, maar dat er eerder uitgekeerd kan worden.

De seniorencoalitie, waaronder de Koepel Gepensioneerden (BPP is lid), heeft in de afgelopen jaren door een constructieve, maar wel kritische opstelling een aantal verbeteringen kunnen bewerkstelligen. De belangrijkste is dat organisaties van gepensioneerden hoorrecht (ook in het proces van de sociale partners) hebben gekregen, waar het gaat om het maken van een plan voor de overgang naar het nieuwe stelsel, de transitie. Voorwaarde is, dat de organisaties 10% van de gepensioneerden van een pensioenfonds moeten vertegenwoordigen of minimaal 1000 leden. Bij het wegvallen van het individuele bezwaarrecht is dat belangrijk, want als een pensioenfonds het transitieplan moet aanvaarden, zal ook gekeken worden naar hoe het wordingsproces is verlopen. Dan komt ook de rol van de gepensioneerden in het verantwoordingsorgaan (bij PFZW de Pensioenraad) om de hoek kijken. Als de gepensioneerden in het voortraject niet goed hun hoorrecht-rol hebben kunnen invullen, en de uiteindelijke resultaten zijn voor hen onvoldoende, dan kan de delegatie van gepensioneerden in het verantwoordingsorgaan uiteindelijk in beroep gaan. Een eventueel uiteindelijk rechter zal dan ook kijken naar hoe het proces is verlopen.

Bovendien hebben we het voor elkaar gekregen, dat de overheid niet alleen jaarlijks gaat bekijken hoe de ontwikkelingen op het pensioenveld zijn (de monitoring). En welke problemen er mogelijk te verwachten zijn en welke reparaties dus nog nodig zijn, maar dat er ook een onafhankelijke regeringscommissaris komt die op dit proces gaat toezien.

Een jaar langer

Ook is er uiteindelijk besloten om de uiterste datum waarop de pensioenfonds uiterlijk moeten zijn overgegaan op het nieuwe stelsel, te verleggen van 1 januari 2027 naar 1 januari 2028. Niet alleen is dat belangrijk om de pensioenfonds de gelegenheid te geven hun administratieve en technische systemen om te zetten, maar ook om de communicatie naar de deelnemers en gepensioneerden goed in te richten. En goed onderzoek te doen naar wat deelnemers en gepensioneerden voor risico's willen nemen (risicopreventie-onderzoek). Tenslotte is het ook belangrijk, dat de pensioenfonds nu wat ruimte hebben om de overgang te doen op een moment dat dit vanwege de dekkingsgraad handig is. Dat wil zeggen liefst minimaal 110%.

Tenslotte is in de Tweede Kamer ook een motie aangenomen, dat er onderzoek gaat plaatsvinden naar de gewenste governance bij pensioenfonds (het besturen en de medezeggenschap) als de nieuwe wet is ingetreden. De medezeggenschap van gepensioneerden zal daarbij zeker

ook aan de orde komen. De minister heeft op deze punten ook toezeggingen gedaan.

Pensioen en koopkracht

Met het oog op de nieuwe wet heeft de minister de afgelopen jaren op onder andere ons lange aandringen de mogelijkheid geopend voor pensioenfondsen bij een lagere dekkingsgraad (105%) toch te indexeren. In de jaren daarvoor was dat onmogelijk en zijn veel deelnemers en gepensioneerden niet geïndexeerd of soms op hun pensioenuitkering dan wel pensioen-

opbouw gekort. Afhankelijk van het pensioenfonds tot wel 30% in totaal. Dat heeft de afgelopen jaren onder meer geleid tot een fors koopkrachtverlies van gepensioneerden. In het nieuwe stelsel is de kans op het compenseren van de inflatie (koopkrachtbehoud) beter dan in het huidige stelsel, maar de vraag is wel of het systeem is opgewassen tegen een hogere inflatie, zoals het afgelopen jaar het geval is geweest. De minister heeft toegezegd in de monitoring ook op het punt van koopkrachtbehoud de vinger aan de pols te houden.

Vanzelfsprekend blijft de BPP dit alles nauwlettend volgen en zal ook de leden blijven informeren over de ontwikkelingen. Wat dat betreft zijn wij blij met de positieve reacties die we hebben gehad na het uitbrengen van de speciale *Ons Pensioen*, waarbij we alles op een rijtje hebben gezet.

Hartenkreten over de discussie in de Eerste Kamer

De BPP heeft altijd een constructief kritische houding aangenomen, waarbij een zakelijke beoordeling centraal stond. Tijdens de discussie in de Eerste Kamer was dat soms nog lastiger dan bij de discussie in de Tweede Kamer. Voor- en tegenstanders van de wet waren steeds minder bereid naar elkaar te luisteren, waarbij sommige sprekers vooral urenlang niet bezig waren met hoofdzaken, maar met allerlei details en bijzaken. Dat gebeurde ook in de publiciteit. Veel tijd werd gerekend om door vertragingen de uiteindelijke beslissing uitgesteld te krijgen, en het leek erop dat we met de nieuwe wet een grote ramp over ons heen zouden krijgen. Wat daarbij nauwelijks aan de orde kwam is, dat er naast de critici ook zeer veel deskundigen voorstander van de wet waren en zijn. Mensen uit de dagelijkse praktijk van de pensioenfondsen (de gehele sector), hoogleraren die zich al jarenlang met pensioenen bezig houden, speciaal aangetrokken ambtenaren, de toezichthoudende instanties als DNB (De Nederlandse Bank) en AFM (Autoriteit Financiële Markten) en deskundigen bij de sociale partners. Politici, die zelf niet zoveel kennis hebben van de ingewikkelde pensioenmaterie hebben deskundigen van zeer veel instanties (voor- en tegenstanders) uitgebreid gehoord. Maar voor evenwichtigheid en nuancering was in de Kamerdiscussie niet veel te horen. Jammer, want daardoor zijn ook te verbeteren punten onvoldoende tot hun recht gekomen.

Wat ook onvoldoende aan bod is gekomen is, dat het vooral de sociale partners en de pensioenfondsen zijn die de uitwerking nu met het oog op het specifieke karakter van hun fonds en de deelnemers moeten oppakken. Zij moeten het invaren zo doen, dat er sprake is van evenwichtigheid. Daarvoor komt er een handleiding met voor de transitie belangrijke aandachtspunten. Die is belangrijk

omdat aan de hand daarvan de verantwoordingsorganen van de pensioenfondsen kunnen toetsen of de besturen hun werk in de transitie goed hebben gedaan, dan wel doen.

Een grote ramp?

Omdat de situatie van de komende jaren en rondom de invoeringsdatum onderhevig is aan de financieel economische omstandigheden op dat moment, is het onmogelijk om nu al met concrete cijfers over de resultaten te komen. Merkwaardig dat dan Kamerleden dat eigenlijk wel wisten, maar toch eisten dat die cijfers nu al op tafel zouden moeten liggen. Door dit alles en de rol van de media kreeg Nederland de ontorechte indruk, dat er een grote ramp op komst is. Als voorbeeld: twee mensen van het wetenschappelijk bureau van het CDA noemden de WTP een ramp voor Nederland. De ene is christelijk sociaal filosoof en de ander heeft politieke geschiedenis en journalistiek gestudeerd. In de publiciteit en in het Kamerdebat werden ze veelvuldig aangehaald (ter ondersteuning van hun eigen nee), terwijl niemand opmerkte dat deze twee mensen op het terrein van de pensioenen toch verre van deskundig waren. Ander voorbeeld: toekomstige leden van de Eerste Kamer (BBB) waren door henzelf verklaard tegenstander en wilden dat de wet na het aantreden van de nieuwe Eerste Kamer zou worden behandeld, maar konden geen vragen over de inhoud van de WTP beantwoorden.

Gelukkig is deze fase nu voorbij en kan er eindelijk gewerkt worden aan een goede transitie en een goede toekomst van onze pensioenen. Hobbels zijn er zeker nog. Die blijven aandacht vragen, ook in de door de minister toegezegde monitoring. Zoals gezegd, genoeg werk voor de BPP de komende jaren.

Aangenomen moties Eerste Kamer

Op 30 mei heeft de Eerste Kamer de **Wet toekomst pensioenen** aangenomen. Er heeft een hoofdelijke stemming plaatsgevonden, waarbij 46 leden voor het wetsvoorstel hebben gestemd en 27 leden tegen. De SP, 50plus, PVV, PvdD, fractie Otten, Ja21/Fractie Nanninga en OSF hebben een stemverklaring tegen de wet afgelegd. De PvdA, Groenlinks en D66 hebben een stemverklaring voor de wet afgelegd. Bij de stemming zijn de volgende moties aangenomen:

- De Motie van de PvdA over een voortzetting en verruiming van de Regeling voor Vervroegde Uittreding. De regering wordt bij deze motie verzocht om samen met sociale partners te zorgen voor een voortzetting en verruiming van de Regeling voor Vervroegde Uittreding (RVU) of een vergelijkbare regeling.
- De Motie van D66 om een pensioenkloof te dichten. De regering wordt verzocht een onderzoek in te stellen inzake hoe de achterblijvende pensioenopbouw van vrouwen in het nieuwe pensioenstelsel kan worden weggenomen en de uitkomsten, voornemens en tijdspad van de regering om deze pensioenkloof te dichten met de Kamer te delen.
- De Motie van de PvdA om de aanpassing van de pensioenen van politici aan de Wet toekomst pensioenen binnen afzienbare tijd vorm te geven.
- De Motie van D66 om bij de externe geschilbeslechting de adviezen van de geschillencommissie bindend te laten zijn, tenzij de deelnemer daar niet meer instemt. De pensioenfondsen kunnen in tegenstelling tot het huidige conceptbesluit Wet toekomst pensioenen dan niet kiezen voor niet-bindend advies.
- De Motie van het CDA over vrijwillige voortzetting van het partnerpensioen. De Minister wordt verzocht de vrijwillige voortzetting van het partnerpensioen, als omschreven in artikel 61a Pensioenwet, zo snel als mogelijk als default in de wet op te nemen.
- De Motie van het CDA over de dekking van het wezenpensioen, waarbij de Minister wordt verzocht om de mogelijkheid de dekking voor het wezenpensioen voort te zetten op dezelfde wijze als de vrijwillige voortzetting bij partnerpensioen, zo snel als mogelijk in de wet op te nemen.

Column Pierre Thijssen

Gemeenten willen af van uitkeren energietoeslag

Het Rijk moet volgend jaar zelf zorgen dat de toeslag voor gestegen energiekosten bij mensen met een laag inkomen terecht komt. Dat vinden de Nederlandse gemeenten (VNG), die nu belast zijn met de uitkering van de energietoeslag. De uitvoering kost te veel geld uit de gemeentekas, waardoor in de helft van de gevallen een tekort op de gemeentelijke begroting ontstaat. Ook weet het kabinet nog niet of de toeslag in het komende jaar wel blijft bestaan mede door het prijsplafond nu. Onlangs is het wetsvoorstel Energietoeslag 2023 ter advisering aangeboden aan de Raad van State. Met Prinsjesdag moet hier helderheid over zijn gegeven zodat gemeenten weten waar ze aan toe zijn. Veel gemeenten keren nu in april niet de 500 euro uit maar willen in juli het totaalbedrag van 1300 euro uitkeren of later wanneer er een definitieve beslissing over de energietoeslag genomen wordt. Het kan natuurlijk niet zomaar afgeschaft worden of we zien een nog grotere toename van het aantal deelnemers aan de voedselbanken. Het gaat tenslotte om die huishoudens die in 2022 op maximaal 120% van het sociaal minimum leefden, dit geldt ook voor 2023. Alles zal ook afhangen van de situatie in Oekraïne en de grillen van die despoot in Rusland. Je ziet nu ook weer dat de OPEC de olieproductie verminderd, wat tot gevolg heeft dat weer veel prijzen zowel aan de pomp als in de winkels weer gaan stijgen. Het zal in mijn ogen nog een hele tijd gaan duren tot we tot "normale" prijzen zullen terugkeren of blijft dit een wishfull thinking?

Ook aan de lekkere en snelle maaltijden

Door Jaap van der Spek

Vanaf vrijwel het begin van *Ons Pensioen* heeft de lezer kunnen genieten van de recepten van Audrey. Vooral Italiaans georiënteerd, want dat was haar lievelingskost. En Italië was en is haar lievelingsland. Het grote voordeel van de recepten was, dat de maaltijden in korte tijd voor te bereiden waren. Daardoor konden mensen met weinig tijd of senioren die niet veel tijd aan koken wilden besteden, toch een lekker hapje op tafel zetten. We zijn Audrey zeer dankbaar voor haar jarenlange werk, maar begrijpen goed dat het overlijden van haar man Roelof Jan (onze hoofdredacteur) haar tot onderstaande beslissing heeft gebracht. We gunnen haar, uit grote dank, graag nog een pagina in deze *Ons Pensioen*.

Afscheid Audrey's DeliCasa Ciao Tutti

Voor wie van lekker eten houdt, maar niet lang in de keuken kan of wil staan.

Na tien jaar in *Ons Pensioen* mijn eigen kookpagina met veel plezier te hebben ingevuld, ga ik er wel met pijn in mijn hart toch mee stoppen. Het lijkt zo heel eenvoudig om recepten te bedenken, uit te proberen en te schrijven. Het 'even' te doen, maar dat valt echt nog niet mee. Ten eerste, het verzinnen 'wat ga ik maken' als het kan altijd Italiaans of met Italiaans tintje, want daar ligt toch mijn hart.

Ten tweede, het is voor senioren. Dus het is ook niet handig om achter elke kookhype aan te lopen. Het moet eenvoudig te maken zijn, niet te duur en alles moet zo om de hoek te koop zijn. Maar het allerbelangrijkste is dat het lekker moet smaken. Toen ik een keer de bloem vergeeten was, vond ik het heel leuk om van mijn lezers/lezeressen ineens mailtjes te krijgen. Zo kwam ik er achter dat het goed werd gelezen en ook daadwerkelijk werd gemaakt.

Ik was er zeker wel twee dagen mee bezig. Het daarna fotograferen zonder professionele apparatuur, valt ook niet mee. Gekookt en bereid eten fotograferen gaat niet; de kleuren zijn dan heel flets. Na het bereiden en het nemen van de foto's gingen we het gerecht natuurlijk wel eerst zelf opeten. Om te zien of de verwachte smaak ook daadwerkelijk bereikt was.

Dan kwam de styling (ook een moeilijk item). Roelof Jan kwam met zijn foto-apparaat en maakte op mijn aanwijzingen de foto's en veranderde vervolgens de opstelling van mij. Dat keurde ik dan weer af en zodoende ontstond er veel discussie. Ik wilde het ook een beetje huiselijk laten lijken en niet zo gestroomlijnd. Nadat we beiden tevreden waren, gingen recept en foto's naar de redactie.

Op mijn oproep om te vragen of er eventueel iemand ook eens zelf een recept wilde insturen kwam geen enkele respons. Alleen Pierre van de redactie heeft er op gereageerd. Dat is ook goed zo.

Na tien jaren is het goed om te stoppen. Er komt dus een eind aan deze rubriek. Ik hoop dat u naar aanleiding van de recepten evenveel kookplezier hebt gehad als ik aan al mijn voorbereidingen en het daarna zelf eten van wat we ervan gemaakt hadden.

Buon Appetito
Baci Mille Audrey

Over de BPP

Missie

BPP staat voor Belangenvereniging Pensioengerechtigden bij Pensioenfonds Zorg en Welzijn. Wij zijn een onafhankelijke belangenvereniging van en voor alle pensioengerechtigden in de sector zorg en welzijn. Ons belangrijkste doel is inspraak in het beheer van ons pensioengeld.

Bestuur

Liesbeth Schaap: voorzitter

Jaap van der Spek: vicevoorzitter

Cees Michielse: secretaris

Bart de Jong: penningmeester

Rob van Vredendaal: helpdesk en ledenwerving

Meindert Schmidt: nieuwsbrief

Raymond de Hoop: bestuurslid

Belangenbehartiging

De BPP volgt de ontwikkelingen rondom de pensioenen op de voet. Van het PFZW-bestuur tot de Haagse politiek en in samenwerking met andere betrokken (ouderen)organisaties. Wij oefenen invloed uit via onze vertegenwoordiging in de volgende organen:

1. Pensioenraad van PFZW, hét orgaan voor medezeggenschap en verantwoording binnen het pensioenfonds. Namens de BPP heeft Cees Michielse zitting in de Pensioenraad als lid en Meindert Schmidt als plaatsvervangend lid.
2. In het kader van de WTP is Jaap van der Spek degene die de BPP vertegenwoordigt voor de invulling van het hoorecht richting de sociale partners.
3. Ledenraad van PGGM&CO, U kunt gratis lid worden van PGGM&CO dat tips, diensten en producten biedt. Rob van Vredendaal zit namens de BPP in deze ledenraad.
4. Koepel Gepensioneerden, de grootste seniorenorganisatie waarbij de BPP is aangesloten. Bestuurslid Meindert Schmidt is bestuurslid van de Koepel. Andere bestuursleden zijn actief betrokken bij diverse commissies.

Op de hoogte blijven

Ons Pensioen

De redactie van ledenblad *Ons Pensioen* is in handen van Jan van Gelderen (hoofdredacteur), Jaap van der Spek, Cees Michielse en Pierre Thijssen. Zij zorgen dat u goede achtergrondinformatie krijgt over het beleid van de BPP en ontwikkelingen op pensioengebied.

Nieuwsbrieven

Via onze e-mail nieuwsbrieven informeren wij u over de actualiteit. Bestuurslid Meindert Schmidt verzorgt de samenstelling. U kunt zich voor de nieuwsbrief aanmelden via www.pfzw-belangenvereniging.nl/nieuwsbrief

Website

Op onze website bieden wij actuele informatie vanuit de BPP en de Koepel Gepensioneerden. Ook voorzien wij u van gedegen informatie over het pensioenbeleid. Cees Michielse verzorgt deze website. www.pfzw-belangenvereniging.nl

Contact met de BPP

Voor algemene vragen kunt u altijd contact opnemen via contact@pfzw-belangenvereniging.nl

Helpdesk BPP

Heeft u vragen over uw pensioen die niet of onduidelijk worden beantwoord door het pensioenfonds? Dan kunt u contact opnemen met Rob van Vredendaal, bereikbaar via contact@pfzw-belangenvereniging.nl (voorkeur) of 06-17332744.

Tip: kijk eerst even op onze website onder de rubriek 'Veelgestelde vragen'.

Ledenadministratie

Voor aanmeldingen, adreswijzigingen, opzeggingen en bericht van overlijden kunt u terecht bij onze ledenadministratie.

E-mail: ledenadministratie@pfzw-belangenvereniging.nl

NB: Opzeggingen gedurende het verenigingsjaar gaan in per 1 januari daaropvolgend.

Lid worden

U kunt zich aanmelden als lid via

www.pfzw-belangenvereniging.nl/aanmelden

De contributie bedraagt slechts € 11,- per jaar voor een lidmaatschap en € 5,50 per jaar voor een partnerlidmaatschap. U kunt deze overmaken op banknummer NL83INGB000 455 2579 t.n.v. Belangenvereniging Pensioengerechtigden PFZW.

In geval van overlijden

Bij overlijden stopt het lidmaatschap van de BPP. Heeft u een partner die recht heeft op een partnerpensioen van PFZW? Dan zal de BPP onder gelijke voorwaarden en zonder kosten uw lidmaatschap graag omzetten in een lidmaatschap van uw partner. De pensioenbelangen van uw partner blijven op die manier behartigd.

Bij overlijden stopt uw ouderdomspensioen van PFZW. Uw partner en kinderen hebben in principe recht op partner- en wezenpensioen. Ook heeft uw partner recht op een eenmalige slotuitkering. Is er geen partner, dan krijgen de kinderen jonger dan 21 jaar de uitkering. De uitkering kan ook worden uitbetaald aan de natuurlijke persoon die kosten heeft gemaakt in verband met uw overlijden.

Verhuizing, verandering emailadres of telefoonnummer?

Verandert uw (e-mail)adres of telefoonnummer? Neem dan contact op met onze ledenadministratie (zie hierboven).

NB: Wijzigingen die u alleen aan het pensioenfonds doorgeeft, komen niet bij ons terecht! Het pensioenfonds mag om privacyredenen namelijk geen gegevens doorgeven aan de BPP.